Ympäristövaliokunta

YmV@eduskunta.fi

LAUSUNTO

20.10.2022

Dnro 394/2022

Asia: Paliskuntain yhdistyksen kirjallinen asiantuntijalausunto HE 183/2022 vp

HE 183/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristövahinkorahastosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Ympäristövaliokunta pyytää Paliskuntain yhdistyksen kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ympäristövahinkorahastosta ja siihen liittyviksi laeiksi. Kiitämme arvoisaa valiokuntaa lausuntomahdollisuudesta ja pyydämme ottamaan huomioon asiat, joihin kiinnitämme huomiota.

Lakiehdotuksen mukaan ympäristövahinkorahaston tavoitteena on nykyistä kattavammin hallita ympäristöriskejä, korvata ympäristövahinkoja ja turvata ennallistamistoimet tapauksissa, joissa vahingon aiheuttaja on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa. Ympäristövahinkorahaston tavoitteena on olla aiempia erillisiä järjestelmiä yhtenäisempi ja kattavampi soveltamisalaltaan. Ympäristövahinkorahaston avulla voitaisiin mahdollisesti saada toteutettua toimia nykyistä nopeammin. Tämä on hyvä asia, sillä se voi tapauksesta riippuen rajoittaa mahdollisia haitallisia ympäristövaikutuksia sekä -vahinkoja ja niiden laajuutta. Aiheuttaja maksaa -periaatteen toteutuminen tulee varmistaa uuden ympäristövahinkorahaston osalta sekä ympäristöön kohdistuvien riskien hallitsemiseen, vahinkojen korvaamiseen ja ennallistamistoimiin tulee varmistaa riittävät varat. Varojen riittävyyttä tulee seurata sekä arvioida tarpeellisin väliajoin. On tarpeellista, että myös maksujen suuruutta ja niiden oikeaa tasoa arvioidaan tarpeellisin väliajoin.

Korkeimman maksuluokan enimmäismaksun riittävyys tulee varmistaa kaikissa tilanteissa, erityisesti kaivostoiminnassa. Tästä näkökulmasta on syytä varmistaa myös ympäristövahinkorahaston pääomarajan riittävyys. Esityksessä huomioitiinkin maksujen osalta yksittäiseksi jälkitarkastelua vaativaksi asiakokonaisuudeksi ympäristövahinkomaksuvelvollisuuden ulottaminen kaivostoiminnan jälkihoitovaiheen ajalle. Paliskuntain yhdistys katsoo, että ympäristövahinkomaksuvelvollisuuden tulee ulottua myös kaivostoiminnan jälkihoitovaiheen ajalle.

Lakiehdotuksen liitteessä on mainittu kaivuumäärät ja maksuluokat kullankaivuun osalta epäselvästi. Ehdotamme, että konekaivuun osalta määrät ja maksut tulee olla esitetty selkeästi: esimerkiksi kertaluonteinen maksu 400 euroa ympäristöilmoituksen vaativalle kullankaivulle ja vuosittainen 200 euroa ympäristöluvanvaraiselle kullankaivulle. Kullankaivualueiden rakenteiden purkaminen, jätteiden poistaminen luonnosta ja alueiden käytön jälkeinen ennallistaminen takaisin luonnontilaan tulee turvata myös tilanteissa, joissa aiheuttaja on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa. Tällaisia tilanteita, että jälkityöt jäävät tekemättä ja kaivualueelle on jäänyt romua ja jätettä, on ollut. Tällöin työmäärään sekä romujen ja jätteiden siivoamisesta aiheutuviin kuluihin suhteutettuna 200–400 euron maksu on huomattavan alakanttiin. Huomattavaa on, että kullanhuuhdonta sijoittuu yleensä purojen ja jokien varsille ja että erityisesti koneellisessa kullanhuuhdonnassa kaivu tapahtuu suuriakin kaivinkoneita käyttäen. Tämä tarkoittaa, että kaivualueilla käsitellään erilaisia öljyjä ja polttoaineita. Onko 200–400 euron ympäristövahinkomaksu oikeasuhtainen öljyjen tai polttoaineiden päästessä vahinkotapauksessa ympäristöön?

Soveltamisalan kattavuuden kannalta tulee huomioida lisääntynyt tuulivoimarakentaminen, vaikka tuulivoimaloiden rakentaminen ja purkaminen ei lähtökohtaisesti ole ympäristönsuojelulain mukaista toimintaa. Maksuvelvollisuuden tulee olla oikeassa suhteessa aiheutuvaan ympäristön pilaantumisen riskiin nähden. Tuulivoimaloiden vanhetessa jätemäärä tulee kasvamaan ja toiminnan lakatessa tuulivoimaloiden perustusten purkaminen, jätteen poistaminen luonnosta, alueen siivoaminen sekä palauttaminen takaisin luonnontilaan tulee varmistaa. Tuulivoimala-alue vie laajan pinta-alan ja vaatii isoja määriä maa-aineksen kaivamista ja siirtoa sekä jättää jälkeensä paljon erilaista materiaalia ja jätettä luontoon. Tuulivoimaloista jää ympäristölle haitallista jätettä esimerkiksi lapojen haastavasti kierrätettävästä lasikuitujätteestä. Tuulivoimaloiden purkaminen, jätteen poistaminen luonnosta ja alueiden käytön jälkeinen ennallistaminen takaisin luonnontilaan tulee turvata myös tilanteissa, joissa aiheuttaja on maksukyvytön, tuntematon tai tavoittamattomissa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

vs